

Abstract

In the article the problem of formation of foreign language high school teacher training as a mandatory component of their professional competence. Clarifies the special professional competence required for teaching of teachers of foreign languages. Outlined some ways of training future professionals.

Keywords: *training, competence, foreign language communicative competence, high school teacher, expert, professional training.*

УДК 159.9.072-051:378.016

Михайлюк І. В.

ТРЕНІНГ ДІАЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

У статті представлено тренінг діалогічної компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх психологів у ВНЗ. Наведено його зміст та структуру. Встановлено, що успішне впровадження тренінгу у систему професійного навчання, дає змогу сформуванню відповідні знання, уміння та навички, необхідні для ефективної діалогічної взаємодії у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: *групові форми роботи, тренінг, тренінг діалогічної компетентності, діалогічна взаємодія, професійна діяльність.*

Теоретико-методологічні засади професійного становлення майбутніх фахівців у галузі психології дають змогу припустити, що для вивчення можливості формування діалогічної компетентності студентів-психологів у системі освітньої підготовки доцільно використовувати групову форму соціально-психологічної роботи.

Доцільність вибору саме групової форми роботи для розв'язання проблемних завдань, зокрема у сфері практичної психологічної діяльності, підтверджується експериментальними дослідженнями Л. А. Петровської, котра зазначає: "Аналіз розв'язання творчого завдання групою показав незаперечну перевагу групового вирішення порівняно з індивідуальним; протягом заданого інтервалу часу жоден з індивідуально працюючих учасників не зміг знайти розв'язання експериментального завдання, ті ж самі учасники, що об'єднуються у групи, легко розв'язують дане завдання. Головна причина успіху полягала у тому, що умови використання побічного продукту в групі істотно спрощуються..." [4, с. 219].

У сучасній практичній психології з поміж відомих тренінгових парадигм професійно орієнтований тренінг є одним з видів тренінгу, котрий описують як специфічне навчання у групі з використанням фасилітативних ефектів групової роботи та вплив на розвиток професійної свідомості у напрямі її формування з проектними (модельними) характеристиками [1; 2; 3; 4].

Психологічний аналіз методологічних основ побудови тренінгових програм, спрямованих на розвиток професійної компетентності [1; 2; 3; 4; 5], а також зосередження уваги на психолого-педагогічних аспектах організації процесу формування діалогічної компетентності у майбутніх психологів в процесі професійної підготовки з опорою на концептуальну структурно-функціональну модель, котра складається зі структурних (аналітико-прогностичний, мотиваційно-ціннісний, операційно-поведінковий) та функціональних (Я-компетентність (розуміння себе), компетентність-в-Іншому (розуміння Іншого), компетентність-у-ситуації (розуміння процесу ситуації взаємодії)) компонентів, дає змогу розробити та реалізувати систему психологічних впливів у формі тренінгу діалогічної компетентності. Слід зауважити, що в основі системи такої роботи знаходяться відповідні активні засоби і методи, котрі дають змогу забезпечувати високий рівень діалогічної компетентності, обумовлений характером формування у студентів-психологів відповідних структурно-функціональних компонентів, що відображають зміст означеного поняття та сприяють успішній професійній діяльності.

Реалізація запропонованої у нашому дослідженні концептуальної структурно-функціональної моделі діалогічної компетентності у експериментальному навчанні дає можливість, прослідкувати динаміку формування діалогічної компетентності у вигляді змін наповнюваності окремих рівнів та змін зв'язків між ними. Крім того, дана модель є орієнтиром для побудови системи занять із спрямованого формування діалогічної компетентності майбутніх психологів.

Метою даного тренінгу є визначення можливостей організації процесу формування діалогічної компетентності майбутніх психологів та підвищення рівня її структурно-функціональних компонентів, визначальних для реалізації ефективної діалогічної взаємодії у майбутній професійній діяльності.

Програма тренінгу передбачає вирішення наступних завдань:

– створення умов для усвідомлення власних професійних можливостей та актуалізації діалогічного потенціалу;

– формування структурно-функціональних компонентів діалогічної компетентності майбутніх психологів;

– оволодіння психологічними знаннями, уміннями та навичками, необхідними для реалізації ефективної діалогічної взаємодії у майбутній професійній діяльності.

Структура тренінгової програми включає в себе три взаємопов'язаних блоки, специфічних за своїми цілями та завданнями, котрі відображають розроблену структурно-функціональну модель діалогічної компетентності психолога. Перший блок пов'язаний зі структурним аналітико-прогностичним компонентом та функціональною Я-компетентністю (розумінням себе). Другий блок пов'язаний зі структурним мотиваційно-ціннісним компонентом та функціональною компетентністю-в-Іншому (розумінням Іншого). Третій блок пов'язаний зі структурним операційно-поведінковим компонентом та функціональною компетентністю-у-ситуації (розумінням процесу ситуації взаємодії). Вважаємо за необхідне, представити змістове спрямування кожного з трьох блоків.

Перший блок – *пізнавально-активний* спрямований на діалогічне самопізнання у контексті розуміння себе як Іншого та актуалізацію власних діалогічних можливостей.

Другий блок – *змістовно-смісловий* націлений на діалогічне розуміння Іншого та роботу зі смисловою сферою Іншого, відпрацювання умінь та навичок активного (розуміючого) слухання, емпатійного проникнення, прийняття позиції Іншого та інтерпретації висловлювань Іншого.

Третій блок – *діяльнісно-результативний* передбачає формування розуміння процесу ситуації професійної взаємодії, уміння професійно будувати діалог, ставити запитання, визначати логіку розвитку діалогу, керувати власною поведінкою у ході діалогу. Центральною ланкою змісту даного блоку виступає ситуаційна модель, у процесі якої формуються орієнтаційні, адаптивні, та спонукальні механізми майбутнього фахівця. Вирішення проблемних ситуацій, що моделюють зміст і структуру майбутньої професійної діяльності сприяє успішній реалізації ефективної діалогічної взаємодії у власній практичній діяльності.

Реалізація тренінгової програми передбачає 21 заняття (7 занять згідно кожного блоку), тривалістю 120 хвилин та кількістю учасників 8-12 чоловік.

Технічне забезпечення: просторий зал, стільці, мультимедійне обладнання, канцтовари та роздатковий матеріал в залежності від тематичного спрямування заняття.

У структуру занять тренінгу діалогічної компетентності включені як індивідуальні, так і групові форми й методи роботи: групова дискусія, робота у колі, мозковий штурм, рольові та ділові ігри, робота у парах, вправи-розминки, психогімнастичні вправи, релаксаційні вправи, саморегуляція психічних станів, проєктивні методи, аналіз професійних ситуацій, зворотний зв'язок та рефлексія. Крім того, учасники можуть скласти самозвіти, котрі дають змогу оцінити рівень ефективності проведеного тренінгу.

Структура кожного заняття включає в себе три етапи:

1. Ритуал привітання та розминка – підготовка й розігрів учасників, створення позитивної атмосфери у групі, оголошення завдання та змісту заняття, формулювання кожним учасником особистих очікувань у контексті запропонованої теми.

2. Основний етап – вправи, рольові ігри, дискусії, ситуаційні професійні задачі, котрі спрямовані на формування, розвиток та удосконалення якостей визначеної теми з груповим обговоренням результатів.

3. Заключний етап – рефлексія, підведення підсумків та завершення тренінгу (вислови учасників, щодо свого стану після заняття, осмислення пройденого на занятті, побажання й пропозиції тренеру та учасникам групи). Прощання.

Результатом успішної реалізації тренінгу є достатній рівень сформованості структурно-функціональних компонентів діалогічної компетентності майбутніх психологів та уміння використовувати здобуті знання у власній практичній діяльності.

Таким чином, на основі дослідження психологічних механізмів та умов формування діалогічної компетентності майбутніх психологів в процесі професійної підготовки у ВНЗ розроблено систему психологічних впливів у формі тренінгу діалогічної компетентності. Впровадження даного тренінгу у систему професійного навчання, дає змогу сформувати відповідні знання, уміння та навички, необхідні для реалізації ефективної діалогічної взаємодії у майбутній професійній діяльності.

Використана література:

1. Бадалова М. В. Структура и содержание тренинга интеллектуальных навыков консультирования / М. В. Бадалова // Практична психологія та соціальна робота. – № 3. – 2004. – С. 16-39.
2. Бурнард Ф. Тренинг навыков консультирования / Ф. Бурнард. – СПб. : Питер, 2002. – 256 с.
3. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М. : Высш. шк., 1992. – 288 с.
4. Петровская Л. А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга / Л. А. Петровская. – М. : Просвещение, 1982. – 244 с.
5. Фопель К. Психологические группы. Рабочие материалы для ведущего : практическое пособие / К. Фопель. – М. : Генезис, 1999. – 256 с.

Abstract

The article presents the dialogic competence training in the process of professional training of the future psychologists in HEI. Its content and structure have been showed. It has been established that the successful implementation of the training in the vocational training system allows forming the particular knowledge and skills necessary for the efficient dialogic interaction in the future professional activity.

Keywords: *group forms of work, training, dialogic competence training, dialogical interaction, professional activity.*

УДК 378.091.33-027.22

Мозгова Л.

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРІВ-ДОРАДНИКІВ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

У тезах подано основні форми методичної діяльності магістрів-дорадників під час виробничої практики та сформульовано рекомендації до проведення її окремих етапів. Також розглядаються рівні діалогу між керівником практики та студентами. Доповідь, унаочнена прикладами, стане у нагоді викладачам, керівникам практики та студентам спеціальності “Дорадництво”.

Ключові слова: *виробнича практика, методична діяльність, діалогічний принцип.*

Сучасний освітній простір вимагає підготовки фахівців, здатних бути гнучкими, адаптуватися до нових умов роботи, вчасно та оперативно реагувати на запити. Спеціальність “Дорадництво”, окрім теоретичної підготовки, передбачає формування методичної компетентності магістрів. Практичні та семінарські заняття в цілому сприяють цьому, однак діяльність у виробничих умовах є